

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ВИПЕРЕДЖАЮЧИМ РОЗВИТКОМ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

*О. В. Ареф'єва, д. е. н., професор, Національний авіаційний університет,
[lena-2009-19@ukr.net](mailto:lana-2009-19@ukr.net), orcid.org/0000-0001-5157-9970,*

*В. С. Титикало, к. е. н., доцент, Національний медичний університет
імені О. О. Богомольця, v.tytykalo@gmail.com, orcid.org/0000-0001-9461-5521*

Методологія дослідження. Теоретико-методологічною базою проведення дослідження є напрацювання вітчизняних та закордонних вчених. У статті було використано наступні методи: порівняння та систематизації – для виявлення основних сучасних тенденцій управління випереджувачим розвитком інноваційного потенціалу підприємств; дедукції – для виокремлення окремих факторів, що впливають на управління інноваційним потенціалом; узагальнення та синтезу – для формування наукового підходу щодо управління випереджувачим розвитком інноваційного потенціалу підприємств.

Результати. Вітчизняні підприємства потребують формування підходів щодо управління інноваційним потенціалом, яке буде мати випереджувачий характер, що дозволить забезпечити їм належний розвиток та конкурентоспроможність. У статті представлено основи концептуального підходу до управління випереджувачим розвитком інноваційного потенціалу підприємств. Виявлені та описані основні його елементи: економічні інтереси, знання, інтелектуальний капітал, інноваційний потенціал та управління інноваційним потенціалом. Визначені основні аспекти впливу середовища, ризиків, факторів та інноваційних трансформацій на управління інноваційним потенціалом. Обґрунтовані та структуровані фактори, які впливають на управління випереджувачим розвитком інноваційного потенціалу підприємств. Запропоновані стратегічні напрями управління випереджувачим розвитком інноваційного потенціалу підприємства у контексті динамічного середовища.

Новизна. Вперше представлені та обґрунтовані елементи концептуального підходу до управління випереджувачим розвитком інноваційного потенціалу підприємств у формі надбудови, виявлені зв'язки між запропонованими елементами.

Практична значущість. Отримані результати дозволяють включитися вітчизняним підприємствам у процеси управління інноваційного потенціалу з врахуванням випереджувачого розвитку і при цьому забезпечити собі конкурентні переваги на відповідних ринках, що сприятиме покращенню інвестиційно-інноваційного клімату країни.

Ключові слова: розвиток, потенціал, випереджувачий розвиток, інноваційний потенціал, економіка знань, управління знаннями, економічні інтереси, інноваційні трансформації.

Постановка проблеми. Сучасні аспекти розвитку підприємств та тенденції трансформаційних процесів економічного середовища їх функціонування спричиняють необхідність пошуку новітніх підходів до управління інноваційним потенціалом. Априорі розвиток інноваційного потенціалу підприємства має випереджувачий характер, тому доцільно розглядати його формування, стан та впровадження саме через призму випереджувачого характеру. Темпи змін,

трансформацій, адаптацій, впровадження інноваційних продуктів та послуг зумовлюють прискорення систем управління підприємств, особливо провідних галузей економіки.

Також, в умовах посилення глобалізаційних процесів та формування конкурентного середовища в реаліях вітчизняного господарського комплексу перед підприємствами постає проблема відставання від

конкурентів щодо використання інноваційних продуктів, технологій, послуг. Тобто вітчизняні підприємства потребують формування підходів щодо управління інноваційним потенціалом, яке буде мати випереджувачий характер, що дозволить забезпечити їм належний розвиток та конкурентоспроможність.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми аспекти управління розвитком інноваційного потенціалу підприємств є предметом досліджень таких науковців Ілляшенко С. [1], Ареф'єв С. [6], Ганущак-Єфіменко Л. [10], Птащенко Л. [3], Ілляшенко Н. [2, 7, 11], Шипуліна Ю. [2], Кужіор А., Квілінський А. [12], Макаревич О., Нілова Є. [4], Сирцева С. [5], Ніфатова О., Святецький В. [9], Ковальчук А. [13] Тульчинська С. Вовк О., Попело О., Салоїд С., Костюнік О. [14] та інші.

Попри ґрунтовні дослідження, проведені зазначеними вченими залишається невирішеним питання щодо сформування та використання сучасних підходів до управління випереджувачим розвитком інноваційного потенціалу підприємств в умовах трансформаційних змін та адаптацій до них.

Формулювання мети статті Метою дослідження є формування сучасного концептуального підходу до управління випереджувачим розвитком інноваційного потенціалу підприємств в умовах трансформацій з урахуванням пріоритетності економічних інтересів через управління знаннями.

Виклад основного матеріалу дослідження. Промислові підприємства сьогодні не можуть здійснювати свою діяльність та забезпечувати власний розвиток без впровадження інноваційних інструментів, що мають випереджувачий характер, тим самим формують інноваційний потенціал, який потребує відповідного управління. В той же час, середовище функціонування підприємств, зокрема швидкі темпи нарощування цифрових трансформацій, четверта промислова революція (Індустрія 4.0), глобальні виклики та загрози спричинили зміну векторів у підходах до управління підприємствами у напрямі визначної ролі розвитку інтелектуалізації людського капіталу та еконо-

міки знань, що має ґрунтуватися на задоволенні економічних інтересів. Такі умови зумовлюють пошук та розробку концептуальних підходів до управління випереджувачим розвитком інноваційного потенціалу, які будуть спрямовані на забезпечення ефективності, доцільності, стратегічності інноваційних впроваджень та максимізацію можливостей інноваційного потенціалу.

Управління випереджувачим розвитком інноваційного потенціалу має здійснюватися через використання стратегічних інструментів, тобто на основі стратегічного підходу, який дозволить сформувати, посилити та реалізувати порівняльні конкурентні переваги як для підприємств чи галузей так і для національних економік. Наявний досвід свідчить, що в основу таких стратегій повинні бути покладені основні аспекти економіки знань, а саме [1, 2]:

- знання про споживчий попит, прогнозів тенденцій його змін;

- знання про фактори, умови, середовище та трансформації, що постійно відбуваються у економічному просторі;

- знання про тенденції розвитку науки, технологій, техніки, цифрових трансформацій, які можуть бути покладені в основу новітньої техніки, технологій, методів управління тощо, які задовольняють прогнозовані потреби та інтереси споживачів;

- знання про наявний потенціал інноваційного розвитку аналізованого підприємства, організації, галузі, економіки та можливостей його реалізації, що характеризує їх спроможність створити, виготовити і комерціалізувати інноваційні розробки, які надають можливість радикально трансформувати існуючі ринки чи створити нові.

Тобто, управління випереджувачим розвитком інноваційного потенціалу підприємств потребує формування системи знань, як провідного елемента. Відповідно до даних тверджень доцільно формувати концептуальну схему включення елементів управління випереджувачим розвитком інноваційного потенціалу підприємства в умовах інноваційних трансформацій (рис. 1).

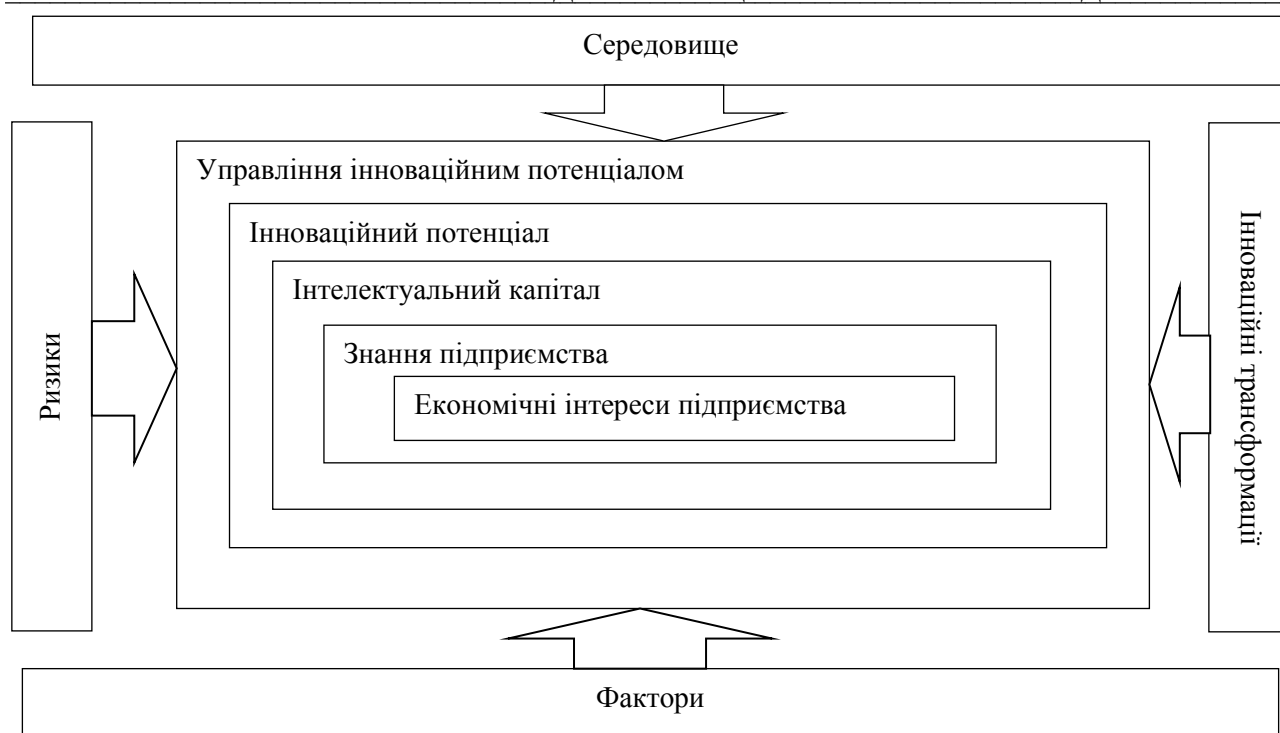

Рис. 1. Схема включення елементів управління випереджаючим розвитком інноваційного потенціалу підприємства в умовах інноваційних трансформацій*

*Побудовано авторами

Відповідно до представленої схеми (рис 1.) спостерігаємо, що концептуальний підхід базується на різноманітних необхідних елементах, які включаються до управління випереджаючим розвитком інноваційного потенціалу підприємства: економічні інтереси, знання, інтелектуальний капітал, інноваційний потенціал та управління інноваційного потенціалу на які впливають середовище, ризики, фактори та інноваційні трансформації. Побудова даної схеми має ґрунтуватися на розумінні сутностей та включення кожного елементу один в один, тобто на основі надбудови кожного наступного над попередніми. Так, цільовим елементом надбудови є економічні інтереси підприємства, які огортаються відповідними знаннями підприємства на основ чого формується інтелектуальний капітал, що є базою для інноваційного потенціалу, який у свою чергу потребує управління.

У контексті управління випереджаючим розвитком економічні інтереси можна інтерпретувати як усвідомлене прагнення суб'єктів господарювання до задоволення економічних потреб, що є об'єктивним спонукальним мотивом їхньої господарської діяльності та взаємодії з іншими економіч-

ними суб'єктами [3], тобто можемо вважати, що саме економічні інтереси є першоджерелом прагнення підприємств до зайняття найбільш вигідних конкурентних позицій, що випереджатимуть інших. Знання підприємства є необхідною надбудовою його економічного потенціалу та мають характер безперервного формування та доповнення. Відповідно існують напрями продукування знань (купівля знань, маркетинг знань, навчання та науково-дослідна робота зі знаннями) та використання знань [2] завдяки яким формується інтелектуальний капітал. Інтелектуальний капітал визначається як сукупність нематеріальних активів, за допомогою яких підприємства можуть отримати конкурентні переваги, підвищити прибуток [4]. У контексті випереджаючого розвитку інтелектуальний капітал є надбудовою знань підприємства, яка формує інноваційний потенціал.

Управління випереджаючим розвитком передбачає, що головним фактором створення та впровадження інноваційного продукту господарським суб'єктам є інноваційний потенціал, тобто саме наявний інноваційний потенціал дає змогу підприємству досягти поставлених цілей, а саме: зни-

зити витрати виробництва, збільшити обсяги прибутку, і в результаті – розширити свою діяльність та закріпитися на ринку [5]. Відповідно, ефективність управління інноваційного процесу залежить від стану інноваційного потенціалу підприємства, основу якого складають фінансові, матеріальні, кадрові, інтелектуальні, інфраструктурні і інші ресурси [6]. Таким чином, інноваційний потенціал є сучасним основним інструментом досягнення підприємствами ринкових переваг перед конкурентами у межах випереджаючого розвитку.

Управління інноваційним потенціалом у контексті випереджаючого розвитку повинно мати стратегічний характер та базуватись на засадах саме стратегічного управління, яке буде поєднувати досягнення довгострокових цілей та інтересів підприємства та здатність до гнучкості щодо інноваційних трансформацій. У загальному вигляді організаційно-економічний механізм управління стратегіями випереджаючого розвитку інноваційного потенціалу підприємства має включати наступні складові: функції, які він реалізує; принципи формування і функціонування; об'єкт управління – стратегії випереджаючого розвитку інноваційного потенціалу; методи, інструменти, критеріальну базу управління; суб'єкт управління стратегіями випереджаючого розвитку інноваційного потенціалу підприємства та підсистеми і елементи механізму управління, порядок їх взаємодії [7]. Тобто, управління інноваційним потенціалом у контексті випереджаючого розвитку формується на основі попередньо розглянутих елементів, зокрема інтелектуального капіталу та знань та має стратегічний характер реалізації, що дозволить підприємствам, які його використовують перебувати на провідних позиціях на ринках.

Водночас, окрім явно внутрішніх елементів на управління випереджувачим розвитком інноваційного потенціалу підприємств впливають середовище, ризики, фактори та інноваційні трансформації, які можуть мати як внутрішні так і зовнішні вираження, що свідчить про відкритість системи випереджувачого розвитку інноваційного потенціалу підприємств. Так, впровадження інноваційних трансформацій на підп-

приємстві має низку проблем, які є притаманними усім підприємствам взагалі та окремим зокрема через їх унікальність. Основним парадоксом даного твердження виступають кадрові ресурси, які з одного боку створюють додану вартість на кожному підприємстві, але при цьому є унікальними для кожного окремого підприємства. Дане питання є надважливим оскільки впровадження інноваційних трансформацій завжди пов'язано з організаційною структурою підприємства, її готовністю до змін, бажанням топ менеджменту та можливістю протидії конфліктам [8]. Оскільки впровадження інноваційних трансформацій є досить необхідним і водночас суперечливим явищем, то й управління інноваційним потенціалом повинно вміти адекватно реагувати на негативні прояви впровадження інноваційних трансформацій, що в майбутніх періодах дозволить сформувати інструментарій випереджаючого (в даному випадку проблеми та загрози) превентивного управління.

В сучасному бізнес-середовищі управління інноваційного потенціалу підприємств в умовах випереджувачого розвитку та економіки знань, враховуючи міжнародний досвід передбачає використання політики підтримки науково-дослідної співпраці провідних університетів та підприємств через застосування відповідного інструментарію:

- державна підтримка;
- створення інноваційних мереж та кластерів;
- наявність просвітницької та освітньої компонент;
- політика стимулювання дослідників;
- усталення та адаптація нормативної бази; створення спільних дослідницьких центрів та наукових парків;
- заохочення спільних проєктів та обміну знаннями [9, с. 74–75].

Як і будь яка діяльність управління випереджувачим розвитком інноваційного потенціалу підприємств залежить від ризиків, які на неї впливають. Зауважимо, що саме інноваційний потенціал підприємства підлягає найбільшим ризикам, що пов'язано із інноваційними продуктами, оскільки вони є новітніми та такими, які використовуються чи впроваджуються вперше. Проте підвищені ризики виправдовуються зростанням

конкурентних переваг підприємств, які мають достатньо розвинений інноваційний потенціал.

Не менш важливим, а в деяких випадках і основними відображеннями управління

випереджуючим розвитком інноваційного потенціалу підприємств є фактори, які на нього впливають, що можуть формуватися як на зовнішньому так і на внутрішньому полі управління потенціалом (рис2).

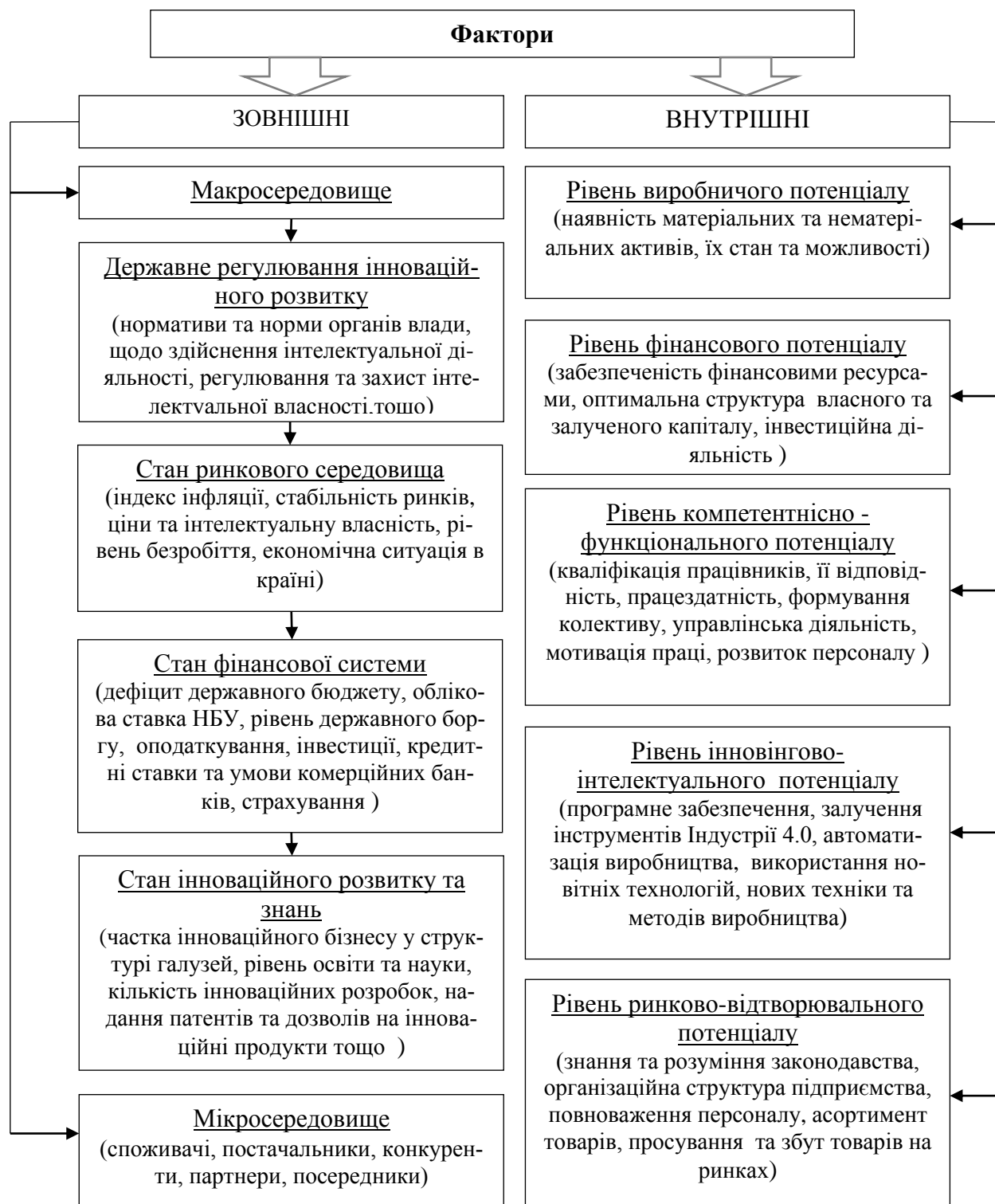

Рис. 2. Фактори, які впливають на управління випереджуючим розвитком інноваційного потенціалу підприємств*

*Побудовано авторами

Розглянуті фактори мають суб'єктивний та об'єктивний характер та визначають ступінь включеності управління випереджувачим розвитком інноваційного потенціалу підприємств у діяльність підприємства, зокрема вони відображають ефективність економічної інтеграції інноваційного потенціалу [10]. Внутрішні фактори відображають складові економічного потенціалу у контексті процесно-просторового підходу та поділяються на фактори, які відображають вплив: виробничого потенціалу, фінансового потенціалу, компетентнісно-функціонального потенціалу, інновітивно-інтелектуального потенціалу, ринково-відтворювального потенціалу. Зовнішні фактори можна розділити на фактори мікросередовища (споживачі, постачальники, конкуренти, партнери, посередники) та макросередовища. Фактори макросередовища розглядаємо як стан державного регулювання інноваційного розвитку, стан ринкового середо-

вища, стан фінансової системи, стан інноваційного розвитку та знань.

При визначенні можливих (імовірних) напрямів інноваційного розвитку підприємства враховують: стан та динаміку розвитку його потенціалу інноваційного розвитку як у цілому, так і за окремими його складовими; динаміку розвитку факторів зовнішнього мікросередовища: конкурентів, постачальників, посередників, споживачів, контактних аудиторій тощо; динаміку розвитку факторів зовнішнього макросередовища, що характеризують його стан за його окремими складовими: економічною, політико-правовою, соціально-демографічною, природно-екологічною, техніко-технологічною тощо [11].

Аналіз елементів концептуального підходу управління випереджувачим розвитком інноваційного потенціалу підприємства дозволяє виокремити першочергові напрями управління у стратегічному аспекті (рис 3).

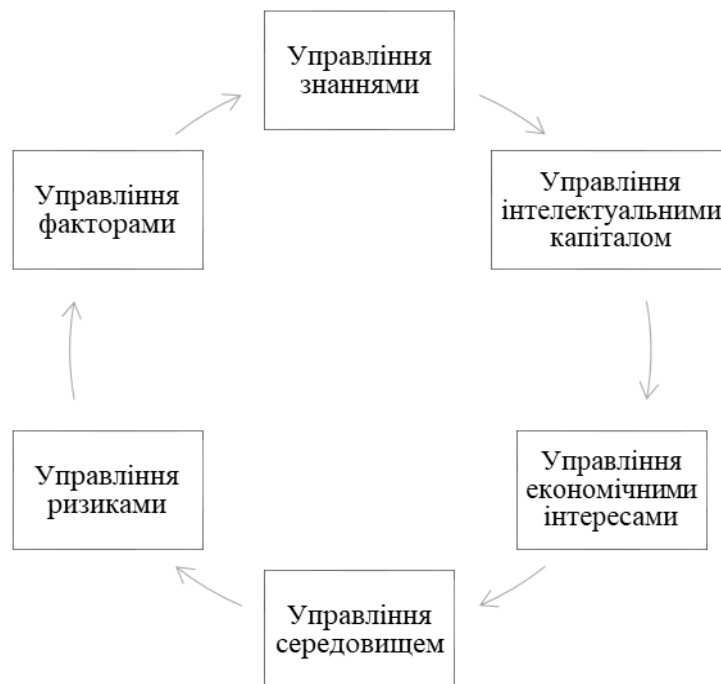

Рис. 3. Стратегічні напрями управління випереджувачим розвитком інноваційного потенціалу підприємства*

*Побудовано авторами

Водночас, у зв'язку із постійними змінами та трансформаціями управління випереджувачим розвитком інноваційного потенціалу підприємства потребує постійних актуалізацій, наприклад заходи щодо організації впровадження когнітивних технологій

[12] та інструментів на підприємстві можуть використовуватись з метою вдосконалення процедур прийняття рішень у рамках створення програми розвитку та технічного переоснащення підприємства задля розвитку інноваційного потенціалу. Слід додати, що

управління випереджаючим розвитком інноваційного потенціалу на рівні підприємств потребує стимулювання інноваційної діяльності з боку державних органів, тобто у вітчизняній господарській системі управління випереджаючим розвитком інноваційного потенціалу необхідно підкріплювати системою стимулювання інновацій як специфічного елементу системи державного регулювання [13]. Такий підхід дозволить сформулювати провідні галузі економіки на рівні держави, підтримуватиме підприємства із найвищим інноваційним потенціалом, що дозволить досягнути їм випереджаючих конкурентних позицій на ринках.

В умовах випереджаючого розвитку з метою нагромадження та відтворення інноваційного потенціалу промисловим підприємствам необхідно враховувати ресурсне забезпечення та реалізацію цілей модернізації [13]. Тобто стратегічний характер управління випереджаючим розвитком інноваційного потенціалу повинен мати підґрунтя у вигляді ресурсного забезпечення, а його метою має стати трансформації активів та модернізація на засадах інновінгу.

Висновки. Отже, в результаті досліджень були запропоновані основи концептуального підходу до управління випереджуваним розвитком інноваційного потенціалу підприємств та виявлені й описані основні його елементи: економічні інтереси, знання, інтелектуальний капітал, інноваційний потенціал та управління інноваційним потенціалом. Визначені основні аспекти впливу середовища, ризиків, факторів та інноваційних трансформацій на управління інноваційним потенціалом підприємства, здатності до його використання та відтворення в умовах постійних змін.

Динамічність господарюючих суб'єктів та їх систем управління спонукають до постійних пошуків підходів щодо забезпечення та відтворення інноваційного потенціалу, який ап'орі має випереджувачий характер. Завдяки обґрунтованій та структурованій факторів, які впливають на управління випереджуваним розвитком інноваційного потенціалу підприємств у майбутніх дослідженнях можна буде сформулювати методологічну базу діагностики інноваційного потенціалу. Запропоновані стратегічні напрямки

управління випереджаючим розвитком інноваційного потенціалу підприємства, які потребують детального пояснення у контексті динамічного середовища та адаптацій до нього.

Отримані результати дозволяють включитися вітчизняним підприємствам у процеси управління інноваційного потенціалу з врахуванням випереджаючого розвитку, при цьому підприємства зможуть забезпечити собі конкурентні переваги на відповідних ринках, що сприятиме зростанню інвестиційно-інноваційного клімату країни.

Література

1. Ілляшенко С. М. Інноваційний розвиток: маркетинг і менеджмент знань: монографія / С. М. Ілляшенко. – Суми : ТОВ «Діса плюс», 2016. – 192 с.
2. Шипуліна Ю. С. Управління знаннями в системі випереджаючого інноваційного розвитку підприємства / Ю. С. Шипуліна, Н. С. Ілляшенко // Актуальні проблеми економіки та управління в епоху глобальних викликів і загроз: Зб. мат.-лів Всеукр. наук.-практ. конф., Дніпро, 26-27 квіт. 2018 р. – В 2-х томах. – Т. 2. – Дніпро: Національна металургійна академія України, 2018. – 322 с.
3. Птащенко Л. О. Збалансованість економічних інтересів: інноваційні напрями державного і корпоративного стратегічного управління : монографія / Л. О. Птащенко. – К. : ЦУЛ, 2009. – 296 с.
4. Макаревич О. В. Інтелектуальний капітал як основа венчурного інвестування / О. В. Макаревич, Є. М. Нілова // Інвестиції: практика та досвід. – 2020. – № 13-14. – С. 60–63. DOI: [10.32702/2306-6814.2020.13-14.60](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2020.13-14.60)
5. Сирцева С. В. Інноваційний потенціал як складова економічного потенціалу сільськогосподарського підприємства / С. В. Сирцева // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2008. – №4(47). – С. 115–121.
6. Ареф'єва О. В. Методологічні підходи реалізації інноваційного управління розвитком підприємств / О. В. Ареф'єва, С. О. Ареф'єв // Адаптивне управління: теорія і практика. Серія «Економіка» – 2017. – Випуск 3(6). – URL : <http://am.eor.by/index.php/gallery/125-vipusk-3-6-2017>
7. Ілляшенко Н. С. Механізм управління стратегіями випереджаючого науково-технологічного інноваційного розвитку промислового підприємства / Н. С. Ілляшенко // Ефективна економіка. – 2020. – № 2. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7636>. DOI: [10.32702/2307-2105-2020.2.57](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.2.57)
8. Титикало В. С. Концептуальний підхід до оцінювання передумов впровадження інноваційних трансформацій на підприємстві / В. С. Титикало // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія: Економічні науки. – 2018. – № 5(127). – С. 120–129

9. Ніфатова, О. М. Аналіз міжнародного досвіду передачі інноваційних технологій від університетів до підприємницького середовища / О. М. Ніфатова, В. В. Святецький // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія: Економічні науки. – 2021. – № 1(155) – С. 67–77

10. Ганущак-Єфіменко Л. М. Управління розвитком інноваційного потенціалу підприємств малого і середнього бізнесу на основі економічної інтеграції / Л. М. Ганущак-Єфіменко // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 6(144). – С. 72–79.

11. Ілляшенко Н. С. Методичні засади вибору стратегій випереджаючого інноваційного розвитку промислового підприємства / Н. С. Ілляшенко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2019. – Випуск 33. – С. 108–112.

12. Kwilinski, A., Kuzior, A. Cognitive technologies in the management and formation of directions of the priority development of industrial enterprises. *Management Systems in Production Engineering*, 2020, №28(2), 133–138. <https://doi.org/10.2478/mspe-2020-0020>

13. Вовк О. М. Адаптивні технології ресурсного забезпечення інноваційної діяльності підприємства / О. М. Вовк, А. М. Ковальчук, Н. В. Гончарова // Інфраструктура ринку. – 2020. – Вип. 42. – С. 151–155. <https://doi.org/10.32843/infrastruct42-26>

14. S. Tulchynska, O. Vovk, O. Popelo, S. Saloid, O. Kostyunik. Innovation and investment strategies to intensify the potential modernization and to increase the competitiveness of microeconomic systems. *International Journal of Computer Science and Network Security*, VOL.21, No.6, June 2021, pp. 161-168. Режим доступу: http://paper.ijcsns.org/07_book/202106/20210622.pdf, <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2021.21.6.22>

References

1. Ilyashenko, S.M. (2016). Innovatsiynyy rozvytok: marketynh i menedzhment znan. Sumy: TOV «Disa Plus».

2. Shypulina, Yu.S., & Ilyashenko, N.S. (2018). Upravlinnya znannyamy v systemi vyperedzhaiuchoho innovatsiynoho rozvytku pidpryyemstva. *Proceedings from MIIM '18: Aktualni problemy ekonomiky ta upravlinnya v epokhu hlobalnykh vyklykiv i zahroz*. Zbirnyk materialiv Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii. (Vols. 1-2). T.2. Dnipro, 26-27 kvitnia. 2018 r. Dnipro: Natsionalna metalurhiyna akademiia Ukrainy.

3. Ptashchenko, L.O. (2009). Zbalansovanist ekonomichnykh interesiv: innovatsiyni napryamy derzhavnogo i korporativnogo stratehichnogo upravlinnya. Kyiv: Tsul.

4. Makarevych, O., & Nilova, Ye. (2020). Intellectualnyy kapital yak osnova venchurnoho investuvannya. *Investytsiyni: praktyka ta dosvid*, (13-14), 60-63. DOI: [10.32702/2306-6814.2020.13-14.60](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2020.13-14.60)

5. Syrtseva, S.V. (2008). Innovatsiynyy potensial yak skladova ekonomichnogo potentsialu silskohospodarskoho pidpryyemstva. *Visnyk ahrarnoi nauky Prychornomoria*, 4(47), 115-121/

6. Arefieva, O.V., & Arefiev, S.O. (2017). Metodolohichni pidkhody realizatsiyi innovatsiynoho upravlinnya rozvytkom pidpryyemstv. *Adaptyvne upravlinnya: teoriia i praktyka*. Ser. «Ekonomika», Issue 3(6). Retrieved from <http://am.eor.by/index.php/gallery/125-vipusk-3-6-2017>

7. Illiashenko, N. (2020). Mekhanizm upravlinnya stratehiiamy vyperedzhaiuchoho naukovo-tekhnologichnogo innovatsiynoho prozvytku promyslovoho pidpryyemstva. *Efektivna ekonomika*, (2), Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7636> DOI: [10.32702/2307-2105-2020.2.57](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.2.57)

8. Tytykalo, V.S. (2018). Kontseptualnyy pidkhid do otsiniuvannya peredumov vprovadzhennia innovatsiynykh transformatsiy na pidpryyemstvi. *Visnyk Kyivskoho natsionalnogo universytetu tekhnolohiy ta dyzaynu*. Ser.: *Ekonomichni nauky*, 5(127), 120-129.

9. Nifatova, O.M., & Svyatetsky, V.V. (2021). Analiz mizhnarodnogo dosvidu peredachi innovatsiynykh tekhnolohiy vid universytetiv do pidpryyemnytskoho seredovyscha. *Visnyk Kyivskoho natsionalnogo universytetu tekhnolohiy ta dyzaynu*. Ser.: *Ekonomichni nauky*, 1(155), 67-77.

10. Hanushchak-Yefimenko L.M. (2013). Upravlinnya rozvytkom innovatsiynoho potentsialu pidpryyemstv maloho i seredniho biznesu na osnovi ekonomichnoyi intehratsiyi, *Aktualni problemy ekonomiky*, 6(144), 72-79.

11. Ilyashenko, N.S. (2019). Metodychni zasady vyboru stratehiy vyperedzhaiuchoho innovatsiynoho rozvytku promyslovoho pidpryyemstva. *Naukovyy visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu*, Issue 33, 108-112.

12. Kwilinski, A., & Kuzior, A. (2020). Cognitive technologies in the management and formation of directions of the priority development of industrial enterprises. *Management Systems in Production Engineering*, 28(2), 133-138. <https://doi.org/10.2478/mspe-2020-0020>

13. Vovk, O.M., Kovalchuk, A.M., & Honcharova, N.V. (2020). Adaptyvni tekhnolohiyi resursnogo zabezpechennya innovatsiynoyi diyal'nosti pidpryyemstva. *Infrastruktura rynku*, Issue 42, 151-155. <https://doi.org/10.32843/infrastruct42-26>

14. S. Tulchynska, O. Vovk, O. Popelo, S. Saloid, & O. Kostyunik. (2021). Innovation and investment strategies to intensify the potential modernization and to increase the competitiveness of microeconomic systems. *International Journal of Computer Science and Network Security*, Vol.21, (6), June 2021, pp. 161-168. Retrieved from http://paper.ijcsns.org/07_book/202106/20210622.pdf, <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2021.21.6.22>

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПОДХОД К УПРАВЛЕННЮ ОПЕРЕЖАЮЩИМ РАЗВИТИЕМ
ИННОВАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИЯТИЙ

Е. В. Арефьева, д. э. н., профессор, Национальный авиационный университет,

*В. С. Тытыкало, к. э. н., доцент, Национальный медицинский университет
имени А. А. Богомольца*

Методология исследования. Теоретико-методологической базой исследования являются наработки отечественных и зарубежных ученых. В статье были использованы следующие методы: сравнения и систематизации – для выявления основных современных тенденций управления опережающим развитием инновационного потенциала предприятий; дедукции – для выделения отдельных факторов, влияющих на управление инновационным потенциалом; обобщения и синтеза – для формирования научного подхода к управлению опережающим развитием инновационного потенциала предприятий.

Результаты. Отечественные предприятия нуждаются в формировании подходов к управлению инновационным потенциалом, которое будет носить опережающий характер, что позволит обеспечить им должное развитие и конкурентоспособность. В статье представлены основы концептуального подхода к управлению опережающим развитием инновационного потенциала предприятий. Выявлены и описаны его основные элементы: экономические интересы, знания, интеллектуальный капитал, инновационный потенциал и управление инновационным потенциалом. Определены основные аспекты влияния среды, рисков, факторов и инновационных трансформаций на управление инновационным потенциалом. Обоснованы и структурированы факторы, влияющие на управление опережающим развитием инновационного потенциала предприятий. Предложены стратегические направления управления опережающим развитием инновационного потенциала предприятия в контексте динамической среды.

Новизна. Впервые представлены и обоснованы элементы концептуального подхода управления опережающим развитием инновационного потенциала предприятий в форме надстройки, обнаружены связи между предложенными элементами.

Практическая значимость. Полученные результаты позволяют включиться отечественным предприятиям в процессы управления инновационным потенциалом с учетом опережающего развития и при этом обеспечить конкурентные преимущества на соответствующих рынках, что будет способствовать улучшению инвестиционно-инновационного климата страны.

Ключевые слова: развитие, потенциал, опережающее развитие, инновационный потенциал, экономика знаний, управление знаниями, экономические интересы, инновационные трансформации.

CONCEPTUAL APPROACH TO THE MANAGEMENT OF ADVANCED
DEVELOPMENT OF ENTERPRISES' INNOVATION POTENTIAL

O. V. Arefieva, D.E., Professor, National Aviation University,

V. S. Tytykalo, Ph. D (Econ.), Associate Professor, Bogomolets National Medical University

Methods. The theoretical and methodological basis of the study is the work of domestic and foreign scientists. The following methods are used: comparison and systematization - to identify the main modern trends in managing the advanced development of innovation potential of enterprises; deduction - to identify individual factors affecting the management of innovation potential; generalization and synthesis - to form a scientific approach to the management of the advanced development of innovation potential of enterprises.

Results. Domestic enterprises need to form a proactive approach to managing innovation potential, which will allow them to provide the proper development and competitiveness. The paper presents the basics of conceptual approach to managing the advanced development of the innovative potential of enterprises. Its basic elements are identified and described: economic interests,

knowledge, intellectual capital, innovation potential and innovation potential management. The main aspects of the influence of environment, risks, factors and innovation transformations on the management of innovation potential were determined. Factors influencing the management of advanced development of innovation potential of enterprises were substantiated and structured. The strategic directions of management of the advanced development of innovative potential of the enterprise in the context of the dynamic environment were suggested.

Novelty. For the first time the elements of conceptual approach of management of advanced development of innovative potential of the enterprises in the form of a superstructure are presented and proved; links between the offered elements are revealed.

Practical value. The results allow domestic enterprises to engage in managing their innovation potential in advanced development, in which case enterprises will be able to provide competitive advantages in their respective markets, which will contribute to the growth of investment and innovation climate in the country.

Keywords: development, potential, advanced development, innovation potential, knowledge economy, knowledge management, economic interests, innovation transformation.

Надійшла до редакції 12.08.21 р.